

Ten geleide

Arnoud-Jan Bijsterveld opent zijn bijdrage *Herinneringen iken en herijken* met het uiteenzetten van het doel van deze uitgave. Hij staat stil bij stil bij wat je een kleine geschiedenis van het herinneren én herdenken van de Tweede Wereldoorlog kunt noemen. Over hoe mensen zich ingrijpende gebeurtenissen uit het verleden herinneren en welke rol die herinneringen spelen in hun eigen leven en dat van anderen. Na jaren van veronachtzaming, staan vervolging en verzet nu volop in de belangstelling. Dat leidde tot een veelvoud van studies, uitgaven, documentaires, monumenten (klein en groot) en herdenkingen. Hoe verhouden deze zich tot elkaar en niet onbelangrijk: welke betekenis hebben ze voor de direct betrokkenen? En welke zeggingskracht hebben ze nog voor volgende generaties?

We doen dat herinneren op een moment waarop de nog levende (sociale) herinnering aan de Tweede Wereldoorlog geleidelijk maar onherroepelijk overgaat in een culturele herinnering van mensen die er niet direct bij betrokken zijn geweest. Deze uitgave opent met een concreet voorbeeld van beide typen herinneringen van mensen die met elkaar door de oorlog nauw verweven zijn geraakt. Het uitgangspunt vormt de biografie van Harry Holla (1904-1992) getiteld *Een kroniek van keuzes* door Peter Baas. De katholieke jurist Holla groeide tijdens de oorlog uit tot een prominent verzetsman en werd direct na de bevrijding benoemd tot de eerste president van het Tribunaal in 's-Hertogenbosch dat oorlogsmisdaden moest beoordelen. Voor het grootste deel is het levensverhaal van Harry Holla gebaseerd op herinneringen van de hoofdpersoon zelf, zoals hij die in interviews, verhoren en eigen teksten heeft weergegeven en nagelaten.

Tijdens de oorlog zette Holla zich belangeloos in voor een aantal in het nauw gedreven Vughtse en Bossche Joodse families. Dit vormde het vertrekpunt voor de interviews met de tweede en derde generatie betrokkenen door Truus Wertheim-Cahen, onder de titel *Erfdragers*. Deze interviews brengen de herinneringen naar onze tijd: welke invloed hebben die

herinneringen in het leven van deze erfdragers gehad? Hoe kijken zij terug op die persoonlijke verhalen van en over hun naasten die gewenst én ongewenst, beetje bij beetje, onderdeel werden van de collectieve geschiedschrijving? En hoe beleven zij de in de afgelopen jaren sterk toegenomen aandacht voor die verhalen en het herdenken van de Tweede Wereldoorlog en de Jodenvervolging in het bijzonder?

Drie auteurs, drie verhalen met drie verschillende invalshoeken waarin herinneren en herdenken centraal staan. In *En de naaste als jezelf* hebben we omzichtig getracht om aan de hand van leven en werk van Harry Holla de verbondenheid tussen de verschillende verhalen en personen aan het licht te brengen.

Marc Verbeek
Uitgever